

## મેનેજમેન્ટ શિસ્તમાં અર્થશાસ્ત્ર અને ઓપરેશન સંશોધનનું યોગદાન

મેનેજમેન્ટની શિસ્તમાં બે વિષયોએ મહત્વપૂર્ણ યોગદાન આપ્યું છે. એક, અર્થશાસ્ત્ર (સૂક્ષ્મ અને મેક્રો બંને, ખાસ કરીને બાદમાં) અને બીજું એક. ઓપરેશન સંશોધન

અર્થશાસ્ત્રીઓ *ceteris paribus* ની આડમાં ઘણી (ઘણી વખત અસમર્થ) ધારણાઓ બનાવે છે, પરંતુ પછી તેઓ પાછળ ફરીને જોતા નથી કે ધારણાઓ સાચી થઈ રહી છે કે કેમ અને જો નહીં, તો અંતિમ પરિણામો પ્રાપ્ત થાય તેની ખાતરી કરવા માટે શું સુધારાત્મક પગલાં લેવા જોઈએ. . જ્યાં ધારણાઓ સાચી પડતી નથી અથવા ખૂબ મોડેથી સાકાર થતી નથી (અને પ્રિક અનુભવાય પછી જ) તેઓ ધારણાઓનો બીજો સમૂહ બનાવે છે. આમ (ઘણી વખત અસમર્થ) ધારણાઓની શ્રેણી ઇનપુટ-આઉટપુટ સંબંધોને બ્લેક બોક્સમાં ફેરવવા તરફ દોરી જાય છે (ઘણી વખત તે દિશામાં ફેરફાર કરે છે જેમાં સંસ્થા/અર્થતંત્રને ખસેડવાની કલ્પના કરવામાં આવી હતી). ડૉ. મન મોહને એવી ધારણા કરી હતી કે કોલસાના બ્લોકની ફાળવણીથી ભારતીય અર્થતંત્રના વિકાસ માટે વીજળી (પાવર) ઉત્પન્ન થશે. તે ભૂલી ગયા હોય તેમ લાગે છે કે કોલસો કાઢવો અને પરિવહન પણ કરવું પડે છે.

તેણે ભારતીય ઉદ્યોગપતિઓના વર્તન આચરણ અને તેમની યોગ્યતા વિશે ખૂબ જ ખોટી ધારણાઓ કરી અને તેની કિંમત ચૂકવી. જો તેમણે ફાળવણી પછી મોનિટરિંગ કરીને તપાસ કરી હોત કે કોલસો કાઢવામાં આવી રહ્યો છે કે કેમ, તો તેમણે આટલા વર્ષો સુધી તેની ફાળવણી કરવાનું ચાલુ રાખ્યું ન હોત. આશા છે કે પીએમ મોદી આવી ધારણા બાંધી રહ્યા નથી, જો કે અત્યાર સુધી, એવા કોઈ સંકેત નથી કે તેઓ એ જ જાળમાં નથી ફસાયા, એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે પીએમ મોદી વ્યસ્ત હોવાને કારણે એ નોંધવાનું પણ ભૂલી જાય છે કે મીડિયાના લોકો પણ તેમના વિચારો બદલી નાખ્યા છે. બે

વાર નામ, નરેન્દ્ર મોદીથી નમો અને પછી પીએમ મોદી. નહિંતર, તેણે સુધારાત્મક પગલાં લીધાં હોત. સ્વતંત્રતા પછીના યુગમાં ભારતનો આર્થિક ઇતિહાસ અર્થશાસ્ત્રીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી અસમર્થ ધારણાઓથી ભરપૂર છે, જે 1950 થી ભારત હજુ પણ વિકાસશીલ દેશ તરીકે "ઉતારવા માટે તૈયાર" છે.

અન્ય વિષય, OR ચોક્કસ અવરોધોને આધીન ઓબ્જેક્ટ ફંક્શનને મહત્તમ કરવા માટે સંસાધનના ઉપયોગને ઓપ્ટિમાઇઝ કરવા માટે શ્રેષ્ઠ છે. તેઓ અવરોધોની જાળમાં ફસાઈ જાય છે (જેમ કે તેઓ પવિત્ર હોય ન કોણ કહે છે કે અવરોધો પવિત્ર છે? શું અવરોધોનું સંચાલન કરી શકાતું નથી? ઉદાહરણ તરીકે, સામાન્ય પરિવહન સમસ્યામાં, શું ટ્રકની સંખ્યા વધારી શકાતી નથી? શું નવા રૂટ ડેવલપ ન થઈ શકે? મોટે ભાગે પ્રચંડ અવરોધો કેટલાક સુધારી શકાતી નથી? સર્જનાત્મક સમસ્યાના નિરાકરણમાં વિશ્વાસ રાખનાર "અવરોધ" ના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને બદલી શકે છે. પરંતુ બુદ્ધિવિચરલ સાયન્સની આ તકનીકોથી વાકેફ ન હોવાને કારણે.